

OBSAH.....	4
Úvod.....	6
1 Počátky kající liturgie.....	7
1.1 Kulticko-rituální kající praxe a vnitřní obrácení.....	7
1.2 „Syn člověka přišel hledat a zachránit, co zahynulo“ (Lk 19,10).....	7
1.2.1 Pokání v prvních šesti stoletích křesťanství.....	7
1.2.2 „Taxativní“ kajícnost (6. – 11. století).....	8
1.2.3 Soukromá zpověď (13. – 19. století).....	9
1.2.4 Druhý vatikánský koncil.....	9
1.2.4.1 Způsob slavení.....	9
2 Pokání dětí.....	11
2. 1 Výchova ke svátosti smíření.....	11
2.1.1 Vývoj svědomí.....	11
3 Postoj rodičů, dětí a farnosti ke slavení kajících bohoslužeb (farnost Lišov, Štěpánovice).....	13
3.1 Rodiče.....	13
3.2 Děti.....	14
3.3 Farnost.....	14
3.3.1 Slavení kajících bohoslužeb ve farnosti (Lišov, Štěpánovice).....	14
4 Příklady kajících bohoslužeb.....	17
4.1 Slavení první svátosti smíření.....	17
4.1.1 Podobenství o marnotratném synu.....	17
4.1.2 Samařská žena.....	20
4.1.3 Zacheus.....	21
4.1.4 Pravá svoboda z Božího Ducha.....	22
4.2 Kající bohoslužby v době adventní.....	25
4.2.1 Výzva k návratu.....	25
4.2.2 Jan Křtitel.....	26
4.3 Kající bohoslužby v době postní.....	28
4.3.1 Ježíš zemřel a přinesl nový život.....	28
4.2.2 Skutečnost nového života.....	30
Závěr.....	33

Seznam použité literatury.....	34
Seznam zkratk.....	35
Seznam příloh.....	35
Přílohy.....	36

Úvod

První zkušenost s kající bohoslužbou pro děti jsem měla ve farnosti Dobrá Voda u Českých Budějovic, kde jsem převzala výuku náboženství. Jako začátečník jsem neměla žádné zkušenosti a zde mi byla právě oporou řádová sestra Giancarla Pallentini z místní řeholní komunity. Jejich kongregace ji sem vyslala na misie z Itálie. Vzhledem k jazykovým bariérám se účastnila mých hodin náboženství v místní základní škole coby „posluchač“, ale také „poradce“. Jí především děkuji za podněty k tomuto tématu. Díky jejím předešlým zkušenostem z výuky náboženství a práce s dětmi v Itálii mne přivedla na myšlenku se touto problematikou více a hlouběji zabývat.

Svátost smíření by neměla být něčím, co je podmínkou k přijetí eucharistie a co dítě dostává za odměnu, protože se přiznalo a žalovalo na sebe před Bohem, který mu pak milostivě odpustil, a před knězem, který to vše „zkontroloval“. Svátost smíření se stává prostorem společné radosti z veliké Boží lásky, která jednou provždy smrtí a vzkříšením Ježíše Krista zachránila člověka. A toto vnímání Boží lásky bych chtěla dětem, které mi byly a jsou svěřeny, předávat na jejich cestě.

Cílem mé práce je tedy hledat podobu, jak lze především s dětmi mladšího školního věku slavit svátost smíření a jak tuto svátost začlenit do jejich života, aby byla jejich pravidelnou součástí na další cestě k Bohu.

Postupem řešení bude nejprve čerpání informací z dostupné literatury a dále jak tyto poznatky uplatnit v praxi.

Struktura práce: vybrané téma jsem rozdělila do čtyř kapitol.

První kapitola popisuje stručnou historii počátku a vývoje kající liturgie a svátosti smíření.¹

Druhá kapitola se zaměřuje konkrétněji na pokání u dětí a jejich vnímání hříchu, vývojem dětského myšlení a morálního úsudku.

Třetí kapitola se zabývá (ve vybraných farnostech) mapováním dnešní situace ve vztahu: děti – rodiče – farnost a prožívání svátosti smíření.

Ve čtvrté kapitole nalezneme příklady uskutečněných kajících bohoslužeb.

---

¹ Pokud jde o kombinaci pokání a smíření, patří k sobě jako příčina a účinek. Změna smýšlení způsobí zevní čin obrácení a ten podstatným způsobem přispívá k nápravě narušených vztahů. Pojmy pokání a smíření figurují vedle sebe významným způsobem v pastoraci církve, jak také naznačuje titul církevního dokumentu *Reconciliatio et paenitentia*. Praha: Zvon, 1996.

1 Počátky kající liturgie

1.1 Kulticko-rituální kající praxe a vnitřní obrácení

Počátky kající liturgie nalezneme již ve Starém zákoně. Člověk si uvědomuje svou vinu, své pochybení vůči smlouvě s Bohem, přiznává se ke spáchání zla, hříchu nebo je zde konfrontován s hříchem celého společenství (Joz 7). Pohromou stížený národ volá po Božím odpuštění asketickými úkony a kajícími pobožnostmi (Sd 20,26; 1 Král. 21,8 nn). Patří k nim smírné obřady a také společné vyznání hříchů (Sd 10,10).²

Největším nebezpečím je zde určitá povrchnost bez skutečné účasti lidského srdce.³ Niterné obrácení je poselstvím mnoha proroků (např. Am 5,4.6; Oz 14,2-9; Iz 1,11-15). Posledním z těchto proroků, jehož ústředním bodem činnosti je právě výzva k obrácení, je Jan Křtitel (Lk 3,3nn). Na znamení obrácení uděluje Jan křest vodou.⁴

1.2 „Syn člověka přišel hledat a zachránit, co zahynulo“ (Lk 19,10)

V Ježíšových projevech nenajdeme zmínky o kajících obřadech. Je kritický i k viditelným znamením pokání (Mt 6,16 nn). V jeho výzvách nalezneme především volání k obrácení, ke změně smýšlení. Používá zde mnohá podobenství, kde obrácení a lítost jsou prvořadé předpoklady k odpuštění hříchů (Lk 15,4 nn). Ježíš po svém zmrtvýchvstání dává apoštolům jasné poslání: „Přijměte Ducha svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny...“ (Jan 20,22-23). Plnění tohoto poslání mívalo v životě církve rozmanité formy.⁵

1.2.1 Pokání v prvních šesti stoletích křesťanství

Nový zákon podává zprávu o pádech, v nichž se proti jednotlivým křesťanům konalo kající jednání. Společenství na tom mělo podíl, ukládalo trest, odpouštělo chybujícím, v tomto okamžiku ho opět přijalo do svého středu (1 Kor 5,1-6). Že při odpuštění hříchu vstupuje do výkonu celá církev, nám staví starokřesťanská liturgie pokání názorně před oči.⁶

---

² Srov. DUFOUR, L. X. *Slovník biblické teologie*, s. 333-335.

³ V řeckém překladu bible je rozlišováno mezi vnitřním postojem pokání (metanoia) a vnějšími činy (epistrefein).

⁴ Srov. DUFOUR, L. X. *Slovník biblické teologie*, s. 335.

⁵ Srov. DONGHI, A. *Hle, všechno tvořím nové*, s. 115-120.

⁶ Srov. BAUMGARTNER, J.; BOMMER, J. *Buss – und Versöhnungsfeiern*, s. 17-18.

Existence obřadu pokání v církvi je tedy doložena už v nejranějších spisech. Když Didaché (kolem let 90-100) mluví o eucharistii, říká: „*Scházejte se každou neděli, vyznejte se z hříchů a slavte eucharistii.*“ V témže období píše papež Klement Římský (92-101) v listě Korint'ánům, kteří se vzbouřili proti autoritě, výslovně: „*Poklekněte v srdci před kněžími a přijměte uložené pokání.*“ Podobná svědectví jsou u Ireneje, Tertuliána, Cypriána, Origena.⁷ V této době je pokání vždy veřejné (i když hříchy jsou vyznávány biskupovi soukromě). Věřící je zařazen do kategorie kajících, je zbaven svatého přijímání, dodržuje posty a koná jiné kající úkony. Pokání se obvykle protáhlo na celou postní dobu a ke smíření docházelo při slavnosti kající liturgie ráno na Zelený čtvrtek, když biskup vkládal na kající ruce a modlil se nad nimi.⁸

Všeobecně platilo, že takovýto kající úkon lze podstoupit jen jednou za život. Tato praxe trvala až do 7. století, ale bylo ji těžké uplatňovat.⁹

1.2.2 „Taxativní“ kajícnost (6. – 11. století)

Po vzoru iroskotských mnichů je od 6. století opouštěn vzor, podle kterého by mohl kající svátost smíření obdržet pouze jednou v životě. Tito mniši se velmi často soukromě vyznávali ze svých hříchů duchovnímu vůdci nebo představenému, který jim zase uděloval predepsané pokání v závislosti na jejich provinění. To, co bylo pouze vnitřní praktikou tohoto mnišského společenství, se díky misionářskému dílu v mnoha zemích střední a severní Evropy stalo součástí života i ostatního obyvatelstva.¹⁰

V tomto případě, když se může úkon pokání opakovat a je soukromý, je hříšník přiveden k obrácení a ke smíření s církví. Nemusí čekat celý život, jak tomu bylo mnohdy dříve.¹¹

Také soukromé pokání ukázalo své slabé stránky. Určitému provinění odpovídala také určitá míra kajících skutků tzv. „sazebníky“. Docházelo ke zneužívání náhrad za pokání a zejména bohatí si mohli svou spravedlnost před Bohem v jistém slova smyslu kupovat.¹²

---

⁷ Srov. GIGLIONI, P. *Svatosti Krista a církve*, s. 105.

⁸ Srov. SALVOLDI, V. *Bůh je větší než tvé srdce*, s. 62-64.

⁹ Srov. GIGLIONI, P. *Svatosti Krista a církve*, s. 105-106.

¹⁰ Srov. SALVOLDI, V. *Bůh je větší než tvé srdce*, s. 106.

¹¹ Srov. ADAM, A. *Liturgika*, s. 231-233.

¹² Srov. tamtéž, s.64-65.

1.2.3 *Soukromá zpověď (13. – 19. století)*

Již v 9. století byl vznesen požadavek zpovídat se jednou nebo také třikrát ročně. V roce 1215 se konal 4. lateránský koncil, na kterém bylo všem křesťanům, kteří se dopustili těžkých hříchů, uloženo jako povinnost zpovídat se alespoň jedenkrát do roka. Na tomto ustanovení stojí v římskokatolické církvi dodnes závazná disciplína, kterou upravil tridentský koncil v roce 1551.¹³

1.2.4 *Druhý vatikánský koncil*

Koncil ustanovil: „Obřad a formule svátosti pokání ať se upraví tak, aby zřetelněji vyjadřovaly povahu a účinek této svátosti“ (SC 72). V poslušnosti k tomuto příkazu a aby se věřícím usnadnilo plnější pochopení povahy a účinku této svátosti, připravila Kongregace pro bohoslužbu a svátosti nové „Obřady pokání“ (Ordo paenitentiae), které byly zveřejněny 2. prosince 1973. Podle této latinské předlohy připravila Česká liturgická komise text schválený roku 1982.

Nové „Obřady pokání“ znají trojí rozdílnou formu liturgie svátostného smíření a obsahují i modely nesvátostné liturgie pokání:

- a) Liturgie svátostného smíření pro jednoho kajícího.
- b) Liturgie svátostného smíření pro více kajících se soukromou zpovědí.
- c) Liturgie svátostného smíření pro větší počet kajících se společným vyznáním a rozhřešením.
- d) Kající bohoslužby bez svátostného rozhřešení.¹⁴

1.2.4.1 *Způsob slavení*

Při slavení svátosti pokání je třeba přihlížet k zvláštním životním podmínkám, ke způsobu vyjadřování a chápavosti účastníků, zvláště jsou-li určeny pro různé skupiny a okolnosti.¹⁵

Společné slavení svátosti smíření s dětmi se může rozčlenit takto:

1. Zahájení - pozdrav a úvod

- zpěv (píseň, varhany aj.)
- modlitba

---

¹³ Srov. ZERHAU, L. *Svátostné pokání v různých liturgických tradicích*, s. 36-39.

¹⁴ Srov. ADAM, A. *Liturgika*, s. 234.

¹⁵ Srov. *Obřady pokání*, s. 155.

2. Slovo Boží – zvěstování pokání – čtení, homilie
3. Odpověď společenství – rozvažování (zpytování svědomí)
- modlitba (vyznání víry, přímluvy)
4. Vyznání hříchů, rozhřešení
5. Propuštění – díky, požehnání a vyslání¹⁶

---

¹⁶ Srov. *Obřady pokání*, s. 14-15; 32-52.

2 Pokání dětí

Obrácení od hříchu a prosba o odpuštění mají být vůbec trvalým postojem v křesťanském životě dětí. Jak vést děti touto cestou obrácení k plnému společenství s Kristem a s bližními? Kodex kanonického práva (CIC 914) zmiňuje povinnost plnit dvě příkázání: přistupovat ke zpovědi a k přijímání jakmile dosáhne věku rozlišování a začíná uvažovat (asi v sedmi letech). Mezi křtem a eucharistií má tedy dojít ke zkušenosti s Božím milosrdenstvím, s obrácením, s odpuštěním a jeho přijetím, ke smíření s Bohem a celou církví.¹⁷

2.1 *Výchova ke svátosti smíření*

Podle toho, jak děti rostou, setkávají se s konkrétní skutečností hříchu. Stane-li se zpověď strašákem nebo místem naděje, závisí především na tom, jakou s ní člověk udělal zkušenost v dětství. Dítě by mělo být vychováváno tak, aby zjemňovalo své city lásky a věrnosti k Bohu a bližnímu pomocí upřímné snahy o odpuštění a smíření.¹⁸

Proto se asi nejvíce pozornosti věnuje zpovědi v době přípravy dítěte na tuto svátost. Ale devítileté dítě (věk, kdy se děti nejčastěji připravují ke svátostem smíření a eucharistie) ještě nemůže plně porozumět hloubce tajemství, které se uskutečňuje ve vykonávaných obřadech. Při výchově mladého člověka k dospělé víře je často opomíjena snaha vést ho k tomu, aby svátost smíření prožíval stále hlouběji. Bohužel mnoho věřících pak zůstane v rozvoji své víry stát na úrovni dítěte.¹⁹ Osobitá byla poznámka jednoho kněze při nedělní homilii, kde poukazoval na tento problém slovy: „*Nemůžeme se vejít do košilky devítiletého dítěte, pokud jsme již dospělí lidé, ale právě tak často se na sebe lidé tuto košilku – víru dítěte – snaží obléci a pak se diví, že je jim malá*“. Svátost smíření je tedy třeba stále znovu přibližovat v postupných etapách osobního rozvoje lidského života: v dětství, v dospívání, v mladém věku...

2.1.1 *Vývoj svědomí*

Výzkumem vývojových stupňů v dětském myšlení a vývojem morálního úsudku se zabýval J. Piaget, na kterého navázal A. L. Kohlberg. J. Piaget vyvodil tento závěr: Morální úsudek dítěte se rozvíjí ve třech stupních, které na sebe plynule navazují.

¹⁷ Srov. GIGLIONI, P. *Svátosti Krista a církve*, s. 123-125.

¹⁸ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, s. 265-272.

¹⁹ Srov. AUGUSTYN, J. *Svátost smíření*, s. 12-14.

1. stupeň heteronomní povinnosti (přibližně do 7 let věku)
2. stupeň kooperativního smyslu pro spravedlnost
3. stupeň autonomní morálky spravedlnosti (přibližně od 9 let věku)

Heteronomní svědomí souvisí s pochopením příkazů a zákazů rodičů. Jejich dodržování je závislé na autoritě rodičů. Nejedná se zde o vnitřní schopnost rozeznat hodnotu postoje, ale o poslušnost k osobám (autoritě), které určují jednání dítěte. Za dobré či špatné není považováno to, co dítě považuje ze svého hlediska za dobré či špatné, ale rozhodnutí se vztahuje pouze k autoritě. Dítě dělá to či ono, protože si to přeje autorita. Heteronomní svědomí má svá kritéria v odměně a trestu.²⁰

Současně vznikají v mladším školním věku také vlastní normy v rámci dětské skupiny. Děti se na nich učí tvorbě a vymezení pravidel, která by vyhovovala skupině jako celku. Této kooperaci s vrstevníky se učí dítě zvláště na druhém stupni, kdy si všímá potřeby rovnosti. Kolektivní pravidla spočívají na vzájemném respektu, smyslu spravedlnosti a ne na vnější autoritě. Teprve potom se může autonomní morálka spravedlnosti vyvíjet i vzhledem k dospělým.²¹

Autonomní svědomí je především nezávislé na hodnocení okolí. Ne rodič, učitel, církev, ale jednotlivec sám si volí postoj uměřený situaci. Pocit viny se objevuje ne už pouze na základě pokárání autoritou, ale po samotném zvážení činu. Vnitřní pravda je měřítkem a vzorem jednání a ta musí být poznána pomocí rozumu. Přechod k autonomnímu svědomí není otázkou krátké doby. Vývoj a zrání tohoto svědomí je celoživotní proces související s celkovým růstem osobnosti.²²

---

²⁰ Srov. MUCHOVÁ, L. *Náboženská edukace v současné společnosti*, s. 149-154.

²¹ Srov. HERCIKOVÁ, P. E. *Křesťanská výchova dětí*, s. 27-32.

²² Srov. MUCHOVÁ, L. *Náboženská edukace v současné společnosti*, s. 149-154.

3 Postoj rodičů, dětí a farnosti ke slavení kajících bohoslužeb (farnosti Lišov, Štěpánovice)

Svátost pokání by měla být cílový bod rozsáhlejší cesty smíření. Aby příprava měla všechny náležitosti, které katechezi přísluší, patří tam také rozměr slavení ve společenství rodiny a farnosti.²³

3.1 Rodiče

Úloha rodičů je v této části „cesty smíření“ nezastupitelná, protože právě oni by se měli stát prvními důvěryhodnými lidmi, na které se dítě se svými pochybnostmi a proviněními obrací.²⁴

Střední a starší generací byla svatá zpověď vnímána jako „vstupenka“, kterou člověk zaplatil v podobě nepříjemného výkonu vyznání hříchů, aby mohl v krásných šatech vstoupit do nádhery dne 1. svatého přijímání.²⁵ S touto situací jsem byla konfrontována při mém počátečním působení coby katechetka. V sobotu se konala svatá zpověď dětí, kdy přišly odříkat své hříchy, tedy to nutné zlo. Některé z dětí přivedl alespoň jeden z rodičů, ale žádný z nich se již této svátosti nezúčastnil. Druhý den, v neděli, byla slavnost prvního svatého přijímání, která byla vnímána (především ze strany rodičů) jako přehlídka šatů jejich ratolestí, „ukázat se“ před příbuznými, natočit video a v poslední řadě - splnění jejich křesťanské povinnosti, která tímto způsobem byla ukončena.

Za svou desetiletou praxi jsem se setkala s tím, že řada rodičů nemá zájem o aktivní spolupráci při přípravě svých dětí na prvním slavení svátosti smíření. Jejich důvody jsou různé. Řada z nich není živými členy farnosti nebo se účastní života farnosti jen velmi pasivně. Mezi aktivní členy církve patří jen málo rodičů. Toto je dáno také předchozí dlouhou dobou totality a především jejich vlastními zkušenostmi.

Dříve (mluvíme zde o generaci dnešních rodičů a prarodičů, kteří takovou zkušenost často mají) připravoval kněz žáky ke svátostem ve škole, při hodinách náboženství a všichni společně, tj. celá skupina, tyto svátosti přijala. Dnes je situace zcela odlišná.

Často pak tito rodiče dětí ve třetí třídě vyžadují, aby jejich děti v tomto věku přistoupily ke svátostem a berou tuto přípravu jako samozřejmou součást hodin

---

²³ Srov. *Všeobecné direktorium pro katechezi*, s. 136-143.

²⁴ Tamtéž, s. 12-23.

²⁵ Srov. MUCHOVÁ, L. *A přece přinášejí štěstí...*, s. 7-9.

náboženství tak, jak to sami zažili. Je zajímavé, že v těchto farnostech – Lišov a Štěpánovice, se to týká především střední generace, zatímco v ostatních farnostech, kde jsem působila (farnost sv. Mikuláše – České Budějovice a farnost Dobrá Voda), je to otázka spíše generace prarodičů.

3.2 Děti

Do předmětu náboženství se některé děti hlásí zcela spontánně, bez zájmu rodičů, nepokřtěné... (Jedná se především o mladší školní věk, kdy je doba zvláštní citlivosti dětí pro náboženské otázky). Jak již bylo řečeno, děti připravující se na první přijetí této svátosti často nejsou živými členy společenství. Přišlo mi tedy vhodné oddělit výuku náboženství ve škole, od samotné přípravy na svátosti smíření a eucharistie. Toto bylo možné a vítané ze strany místního kněze.

3.3 Farnost

Přemýšlela jsem, jak propojit děti – rodiče, kmotry – farnost. Příhodné mi tedy připadalo představit tyto děti celé farnosti. Při nedělní bohoslužbě kněz po homilii pozval děti před oltář. Zavolal je jménem, vysvětlil účel tohoto pozvání a krátce přítomné povzbudil k modlitbě za tyto děti a ony pak shromážděné před oltářem následně přečetly přímluvy. Potom nesly v obětním průvodu velkou společnou svíci, na které byl vytvořen z barevného vosku symbol jejich rodiny a každé dítě ještě svoji ozdobenou menší „rodinnou“ svíci. Malé svíce si mohly zapalovat v rodinném kruhu, větší pak hořela po celou dobu příprav vždy při mši svaté na oltáři, aby i ostatní farníci se mohli takto podílet na zodpovědné společné přípravě dětí.

3.3.1 Slavení kajících bohoslužeb ve farnosti (Lišov, Štěpánovice)

Slavení kajících bohoslužeb je stále ve většině farností „novinkou“, ale již v roce 1992 v pokynech pro katechezi prvokomunikantů od biskupa Antonína Lišky nalezneme doporučení oddělit od sebe přípravu na svátost smíření a na první svaté přijímání²⁶ a slavit tak první svátost smíření před přípravou na první svaté přijímání.

Tuto možnost jsem chtěla využít v roce 2001 ve farnosti Lišov. V této době jsem jako katechetka působila i ve farnosti Dobrá Voda u Českých Budějovic, kde jsem se také díky řeholní sestře Giancarle poprvé setkala s tímto způsobem slavení svátosti

---

²⁶ ACEBB 4/1992

smíření, jak již bylo zmíněno výše. Farnost Lišov spravoval tehdy P. Jindřich Straberger (od 1. března 1953 až do své smrti 22. 12. 2002). S jeho souhlasem jsem nabídla rodičům dětí, které se v tomto roce připravovaly k přijetí svátostí, společné slavení této svátosti smíření na Dobré Vodě. Reakce rodičů byla v tomto případě odmítavá. Bylo jim těžké pochopit, že se jedná o slavení svátosti smíření a ne o slavnost prvního svatého přijímání. Proč by měly děti jít k svatému přijímání na Dobré Vodě a pak ještě v Lišově? Díky vstřícnosti P. Strabergera byla rodičům situace vysvětlena. Nově jmenovaným duchovním správcem se stal P. Jan Doležal, který hned od začátku byl nakloněn k tomuto způsobu slavení svátosti smíření. I přesto je stále pro některé rodiče (zvláště pro ty, kteří nežijí svátostným životem) toto rozdělení nepochopitelné, protože jejich vlastní zkušenost i zkušenost jejich prarodičů jsou odlišné. Také „svátost smíření“ je pro ně často neznámým pojmem, něčím novým a nespojují si ji se zpovědí.

Ve farnostech, kde pracuji nyní jako katechetka,²⁷ se pravidelně konají v postní době a adventu zpovědní dny. Při těchto zpovědích se děti vyskytují velmi sporadicky. Zvláště pokud rodiče nežijí svátostným životem a nenavštěvují pravidelně nedělní mši svatou o těchto dnech ani nevědí. Děti, které již svátost smíření přijaly a jsou „nastartovány“ na této cestě za Ježíšem, mnohdy po této svátosti touží, ale nevědí, jak ji mohou znovu přijmout. Často se stydí o tuto svátost samy požádat. Bylo by tedy řešením uspořádat pro tyto děti také zpovědní den? Po domluvě s místním knězem jsme tak učinili. Bohužel nepřišel téměř nikdo. Bylo nutné hledat jiné východisko. Obeslala jsem tedy v postní době děti, které již svátost smíření a eucharistie přijaly, osobní pozvánkou²⁸. Tato praxe se velice osvědčila. Pozvánka byla doručena dětem jako dopis a byla také částečně určena rodičům, aby si i oni si uvědomili své možnosti slavit svátost smíření. Ze strany rodičů byla reakce vesměs pozitivní.

Tyto děti se pak účastnily kající bohoslužby společně s těmi, kteří ji slavili poprvé. Vzhledem k tomu, že dětí každým rokem přibývalo, bylo je nutné opět rozdělit. V postní době nyní probíhají dvě kající bohoslužby pro děti. Jedna, které se účastní ti, kteří tuto svátost přijímají poprvé, společně s rodiči. A druhá, která je uzpůsobena dětem staršího školního věku. Důvodem tohoto rozdělení tedy byla nutnost uspořádat kající bohoslužbu tak, aby odpovídala vývojovému a duchovnímu růstu dětí. I velký počet dětí byl pro jednoho zpovědníka problém (těžko se odhadlo, kolik kajících přijde, aby bylo možné zajistit dostatečný počet zpovědníků). Taková bohoslužba zabírá

---

²⁷ V současné době pracuji ve farnostech Lišov, Rudolfov, Štěpánovice, Slověnice.

²⁸ Viz Příloha I.

člověku příliš dlouhou dobu, čekání během chození do zpovědnice působilo netrpělivost. Často děti odcházely také hned po své zpovědi a nečekaly na společné dokončení slavení této kající bohoslužby. Další příčinou byla a je i velká zima v místním kostele.

Pokud tedy chci dosáhnout cíle společného pokání, musím mít stále před očima konkrétní situaci shromážděných věřících a to podle věku, počtu a také podle doby církevního roku.²⁹ Samozřejmě jsem se neobešla bez konzultací a spolupráce místního duchovního pastýře. Při některých příležitostech se mi podařilo zapojit i místní mládež, především při hudebním doprovodu či zpytování svědomí (hlas svědomí). Aby děti mohly sledovat průběh této slavnosti, mají vždy předem připraveny veškeré informace v malé „brožurce“. Ta obsahuje jednotlivé písně, odpovědi věřících, modlitby, evangelium, přímluvy...³⁰ Na závěr slavnosti dostanou „malou upomínku“ na tuto slavnostní událost.

---

²⁹ Srov. ALBERICH, E.; DŘÍMAL, L. *Katechetika*, s. 15-22.

³⁰ Viz Příloha II.

4 Příklady kajících bohoslužeb

4.1 Slavení první svátost smíření

Svátost smíření je dětem přiblížena biblickými texty, ve kterých Ježíš uzdravuje člověka. Ježíš přichází a uzdravuje jeho tělo – oči, uši, ruce, nohy ústa a srdce. Obřady pokání nabízejí základní model kající bohoslužby, který lze podle potřeby upravit do různých variant.

4.1.1 Podobenství o marnotratném synu³¹

Podobenství o ztraceném synu a milosrdném otci vypráví o tom, s jakou důvěrou se smíme k Otci vrátit. Zároveň slyšíme ujištění, že Otec nás trpělivě očekává, jde vstříc, obdarovává nás, zve na hostinu.

Pomůcky:

Meditativní obrazy k podobenství o marnotratném synu (viz Příloha III.), žluté šátky, lampička, Písmo svaté, nádoba na spálení listů s hříchy, památka na první svátost smíření – obrázek s jedním z námětů o marnotratném synu, textem a datem první svátosti smíření, nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy.

Liturgický prostor:

Na oltář položíme otevřené Písmo svaté. Od něho vedeme žluté šátky před oltář, na které umístíme jednotlivé obrazy z podobenství. Jejich posloupnost je předem dána barevnou kombinací. Celkový výjev tedy tvoří dojem kruhu – hřích, který se v našem životě stále opakuje. Tento kruh uzavírá Písmo svaté, který symbolizuje Boží milosrdenství a odpuštění, Doprostřed kruhu z obrazů položíme hořící lampičku – symbol světla a naděje v našem životě (viz obr. 1).

Průběh setkání:

Vstupní zpěv: Apoštolská – zpěvník Hosana I, č. 7

Následuje:

K.: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého

V.: Amen

Přivítání a uvedení do liturgie

Modlitba:

Bože, odpusť nám milostivě všechny naše viny a vysvobod' nás z pout hříchů, abychom ti s ochotným srdcem svobodně sloužili. Skrze Krista, našeho Pána.

V: Amen

Zpěv před evangeliem: Je stále přítomná – zpěvník Hosana I, č. 79

---

³¹ U této kající bohoslužby je uveden celkový průběh. Struktura u ostatních kajících bohoslužeb je totožná, dále proto budu uvádět pouze případné odlišnosti.

Čtení z Písma svatého:

Podobenství o marnotratném synu (Lk 15,11-24)

Jeden člověk měl dva syny. Ten mladší řekl otci: „Otče, dej mi díl majetku, který na mne připadá.“ On jim rozdělil své jmění. Po nemnoha dnech mladší syn všechno zpeněžil, odešel do daleké země a tam rozmařilým životem svůj majetek rozházel. A když už všechno utratil, nastal v té zemi veliký hlad a on začal mít nouzi. Šel a uchytil se u jednoho občana té země; ten ho poslal na pole pást vepře. A byl by si chtěl naplnit žaludek slupkami, které žrali vepři, ale ani ty nedostával. Tu šel do sebe a řekl: „Jak mnoho nádeníků u mého otce má chleba nazbyt, a já tu hynu hladem! Vstanu, půjdu k svému otci a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti Bohu i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem, přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků.“ I vstal a šel k svému otci. Když ještě byl daleko, otec ho spatřil a hnut lítostí běžel k němu, objal ho a políbil. Syn mu řekl: „Otče, zhřešil jsem proti Bohu i vůči tobě. Nejsem hoden nazývat se tvým synem.“ Ale otec rozkázal svým služebníkům: „Přineste ihned nejlepší oděv a oblečte ho; dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy. Přiveďte vykrmené tele, zabijte ho, hodujme a budme veselí, protože tento můj syn byl mrtev, ale zase žije, ztratil se a je nalezen.“ A začali se veselit.

*Promluva:*³²

Společná meditace nad obrazy.

*Přímluvy:*³³

Bůh je milosrdný a milostivý, shovívavý a plný lásky, je náš Otec, který nás přijímá s otevřenou náručí, když se k němu vracíme. S důvěrou se k němu obraťme a pokorně vyznávejme:

Zpěv: MISERICORDIA DOMINI, IN AETERNUM CANTABO.

- Bože, náš nebeský Otče, často jsme se nechovali, jak se sluší na tvé děti.
- Zhřešili jsme proti tobě, neboť jsme špatně nakládali s tvými dary a zneužívali jich.
- Zhřešili jsme proti tobě, neboť jsme tě opustili a bloudili po cestách špatnosti.
- Zhřešili jsme proti tobě, neboť jsme zapomněli na tvou lásku.
- Zhřešili jsme proti tobě, neboť vlastní potěšení nám bylo přednější než tvá vůle a dobro našich bližních.
- Zhřešili jsme proti tobě, neboť jsme se málo starali o své bratry.
- Zhřešili jsme proti tobě, neboť jsme nechtěli odpustit svým bližním.
- Zhřešili jsme proti tobě, neboť jsme nepamatovali na slovo tvého Syna: Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš nebeský Otec.
- Naplň nás radostí z odpuštění našich hříchů, a dej, ať s radostí plníme tvou vůli.
- Pomoz nám odložit všechno staré a špatné. Dej, ať skrze tebe žijeme nový život.
- Pane Ježíši, lékaři těla i duše, uzdrav rány, které nám způsobil hřích. Dej, ať tvá milost nepřestává být naším lékem a ochranou.

Vlastní zpověď:

Po zpovědi se děti shromáždí kolem oltáře.

Následuje píseň: Čistá jak studánka – zpěvník Hosana I, č. 35

Otče náš

³² Na základě domluvy měl promluvu vždy připravenou kněz.

³³ Přímluvy v jednotlivých kajících bohoslužbách se opakují a jsou převzaty z *Obřadů pokání*, s. 178-179.

Pozdravení pokoje

Po přijetí pozdravu pokoje od kněze, jej děti rozdají všem přítomným.

Modlitba:

Svatý Bože, ty ses nad námi smiloval a obnovil v nás obraz svého Syna; dej, ať vydáváme svědectví o tvé lásce, která se na nás zjevila v tvém odpuštění. Skrze Krista, našeho Pána.

Závěrečný zpěv: Úžasná láska – zpěvník Hosana I, č. 261

Obrázek 1

Jiný příklad zobrazení tohoto podobenství:

Pomůcky:

Velký obraz marnotratného syna (námět je převzat z Rembrandtova obrazu – Návrat ztraceného syna, 1668), červené látky, skleněné svíčky, čajové svíčky s biblickým citátem, pro každého obrázek s reprodukcí Rembrandtova obrazu – detail obrázku, s textem a datem první svátosti smíření, nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy, paškál.

Liturgický prostor:

Před oltář postavíme obraz a kolem rozprostřeme červené látky (viz obr. 2). V blízkosti umístíme paškál.³⁴

³⁴ Námět k této kající bohoslužbě jsem čerpala z knihy: *Návrat ztraceného syna*, NOUWEN, J. M.

Průběh setkání:

Je shodný s předchozím. Jenom dítě do obrazu před oltář přidá hořící čajovou svíci zapálenou od paškálu na znamení odpuštění a nového začátku.

Obrázek 2

4.1.2 Samařská žena

Mnohdy hledáme pramen, vodu, vysvětlení, které přinese pokoj. Míváme touhu po „jiném“ a „lepší“ životě, ve kterém budeme přijímáni, respektováni a milováni. Je to jako žízeň po životě a nevíme, jak ji utišit. Ježíš hledá právě tento náš svět, chce s námi být tady a teď.

Pomůcky: Obrazy Ježíše, samařské ženy a studny, vytvořené tak, aby se daly postavit a znázornit tuto scénu z evangelia, modré a zelené šátky, kameny kolem studny, modrá a bílá sklíčka představující kapky vody, džbánek s vodou, nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy, pro každé dítě lasturu³⁵ (hřebenatka - mušle svatého Jakuba), která je uzpůsobena tak, že lze zavěsit na krk (viz obr. 4).

Liturgický prostor:

Před oltářem vytvoříme výjev, který nám popisuje evangelium - obraz znázorňujícího Ježíše, samařskou ženu, uprostřed nich studnu, obloženou kameny. Uvnitř studny jsou položeny modré šátky a sklíčka, okolo studny jsou šátky zelené (viz obr. 3). Ke studni přidáme džbánek s vodou.

Průběh setkání:

Čtení z Písma svatého:

Rozmluva se samařskou ženou (Jan 4,2-15)

---

³⁵ Symbolem dlouhotrvající poutě se již ve středověku stala mušle hřebenatka a od roku 1987 je platný systém směrových značek s touto mušlí. **Svatojakubská cesta** nebo **Cesta svatého Jakuba** je název poutě, která vede ke katedrále v Santiagu de Compostela ve španělské Galicii.

Vlastní zpověď:

Od zpovědníka každé dítě dostane předem upravenou lasturu s biblickým textem. Tak jako poutníci, kteří dříve putovali do Santiaga de Compostela a na svou pouť si brali pouze hůl a tuto lasturu, aby z ní mohli cestou nabírat vodu a občerstvit se. Tak nám tato mušle může připomínat naši životní cestu, na které můžeme čerpat ze studně Božího odpuštění.

Obrázek 3

Obrázek 4

4.1.3..Zacheus

Zacheus dostal odpověď na svou otázku: Ježíš je tím, kdo jej hledá, komu na něj záleží a kdo s ním sedí u jednoho stolu, i když všichni ostatní, kteří stojí venku mu to mají za zlé. Tento příběh je příběhem podivuhodné proměny a ten se stal „pouhým“ přijetím.

Pomůcky: Velká svíce (nejlépe paškál), barevné šátky (70x70 cm) na stavbu domů, kameny, dva hnědé šátky a dva zelené šátky na vytvoření stromu, žlutý šátek na Zacheův dům, provázky na vytvoření cesty, čajové svíčky, výkladový materiál používaný v pedagogice celistvé výchovy podle F. Ketta (jedná se o především přírodní materiál běžně dostupný – dřívka, barevné kostičky, provázky, lesklé kamínky, sklíčka...), upomínku na první svátost smíření (viz obr. 6), nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem vytvoříme z kamenů bránu. Od ní vedeme cestu z provázků ke žlutému šátku, z kterého jsme udělali Zacheův dům (čtverec rozprostřeme na zem a dva rohy šátku ohneme k sobě). Do domu umístíme hořící svíci (paškál). Mezi bránou a domem nám vznikne prostor, kde utvoříme pomocí zelených a hnědých šátků strom.

Průběh setkání:

Čtení z Písma svatého:

Zacheus (Lk 19,1-10)

Po evangeliu si každé z dětí vybere jeden barevný šátek a postaví z něj svůj dům (viz obr.5).

Vlastní zpověď:

V době, kdy je dítě u zpovědi, přesuneme hořící velkou svíci do domu, který patří tomuto dítěti. Svíce symbolizuje Ježíšův příchod do tohoto domu. Od zpovědnice si dítě přináší čajovou svíci, kterou si zapálí od paškálu a svůj dům si slavnostně vyzdobí (sklíčka, leštěné kamínky...). Mezitím svíci přesuneme do domu dalšího kajícníka.

Obrázek 5

Obrázek 6

4.1.4 Pravá svoboda z Božího Ducha

Ovocem Ducha je celý křesťanský život včetně schopnosti šířit evangelium. Proměna naší váhavosti v pevnost spoléhání na Boha, strach o sebe proměňovaný v pomoc a službu o druhé. Pokud budeme žít z moci Božího Ducha, zakusíme ve svém životě nádherné plody.

Pomůcky: Hnědý a zelený kruhový šátek, váza se suchými ratolestmi, váza se zelenými ratolestmi, ošatka s květinami, ošatka s kameny, trny, skořápky, rozbitým květináčem; větší papírové ovoce se šňůrkou na zavěšení (jablka, hrušky), propisky, nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem rozložíme vedle sebe hnědý a zelený kruhový šátek. Do středu hnědého šátku postavíme vázu se suchými ratolestmi a kolem položíme kameny, stěpy. Na zelený šátek dáme vázu se zelenými větvíčkami a okolo vytvoříme rozkvetlou louku s přinesených květin (viz obr.7).

Průběh setkání:

Čtení z Písma svatého:

Z listu sv. apoštola Pavla Galat'anům (5,16-24)

Vlastní zpověď:

Každé dítě dříve než se vyzpovídá, vezme si suchou větévku z vázy (viz obr. 8) a odejde s ní ke zpovědi a odloží ji ve zpovědnici. Od zpovědníka dostane jeden „plod“ (papírové jablko nebo hrušku).

Po zpovědi každé z nich spálí list s napsanými hříchy. Na svůj „plod“ napíše děkovnou modlitbu a zavěsí jej na živou větévku ve váze před oltářem (viz obr.9), pak se vrátí na své místo v lavici.

Obrázek 7

Obrázek 8

Obrázek 9

4.2 *Kající bohoslužby v době adventní*

4.2.1 *Výzva k návratu*

Prorok Joel vybízí k návratu k Hospodinu „celým srdcem“. Pokud poslechneme výzvu k obrácení, Bůh nechá triumfovat své milosrdenství a jeho přátelé budou naplněni přízní. Také Ježíš nás varuje před samolibostí a zdůrazňuje potřebu žít opravdovost srdce.

Pomůcky:

Velké látkové červené srdce; malá černá papírová srdíčka, na kterých jsou nalepeny střepy, rozbité skořápky, suché větvičky či květy, trní, popel, písek, kameny a kamínky; malá červená srdíčka s nalepenou čajovou svící a biblickým citátem; paškál; bílý pruh látky, šedivý pruh látky černý pruh látky, zelené větvičky, kameny, dva košíčky.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem rozložíme červený šátek ve tvaru srdce. Do středu srdce postavíme rozsvícený paškál a kolem rozprostřeme zelené větvičky. Od srdce vede bílá látka, na kterou navazuje látka šedivá a černá. Na černou a šedivou látku položíme kameny, suché větvičky, střepy, trní...a posypeme popelem (viz obr. 10) K okraji černé látky položíme košík s černými papírovými srdíčky. Druhý košíček – s červenými papírovými srdíčky připravíme u zповědnice. V zadní části kostele máme připravenou kovovou mísu, na spálení papírů s napsanými hříchy.

Průběh setkání:

Čtení z Písma svatého:

Výzva k návratu (Jl 2,12-18)

Vlastní zповěď:

Každé dítě dříve než se vyzpovídá, si vezme před oltářem jedno černé srdce – symbol našich hříchů a položí na černou nebo šedivou látku vedoucí k červenému srdci. Po zповědi každé z nich spálí list s napsanými hříchy, zapálí svíci od paškálu na svém „novém srdci“ které dostal od zповědníka a položí ji do velkého srdce před oltářem (viz obr. 11), pak se vrátí na své místo v lavici.

Obrázek 10

Obrázek 11

4.2.2 *Jan Křtitel*

Ve slovech Jana Křtitele se neustále opakuje výzva, aby se lidé polepšili, změnili, odvrátili od špatnosti a hned se obrátili k dobrému. Stejně, jako se musí odstranit velké kameny, když se staví silnice, máme odstraňovat všechno, co pro nás není dobré, co zatěžuje náš život a čím my pak zatěžujeme ostatní.

Pomůcky: Velký obraz Jana Křtitele, hnědé šátky nebo juta, které budou tvořit cestu, kameny, suché větvičky, střepy, zelené větvičky (břečťan), paškál, papírové stopy, na kterých je napsán biblický text a přilepena čajová svíčka, dva košíčky, váza, nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy (viz obr. 13).

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem připravíme z hnědých šátků nebo juty cestu. Na jednom konci této cesty umístíme obraz Jana Křtitele. K tomuto obrazu nachystáme košík s kameny, střepy, suchými větvičkami. Na druhý konec postavíme rozsvícený paškál a vázu se zelenými větvičkami. Papírové stopy v košíčku položíme u zповědnice.

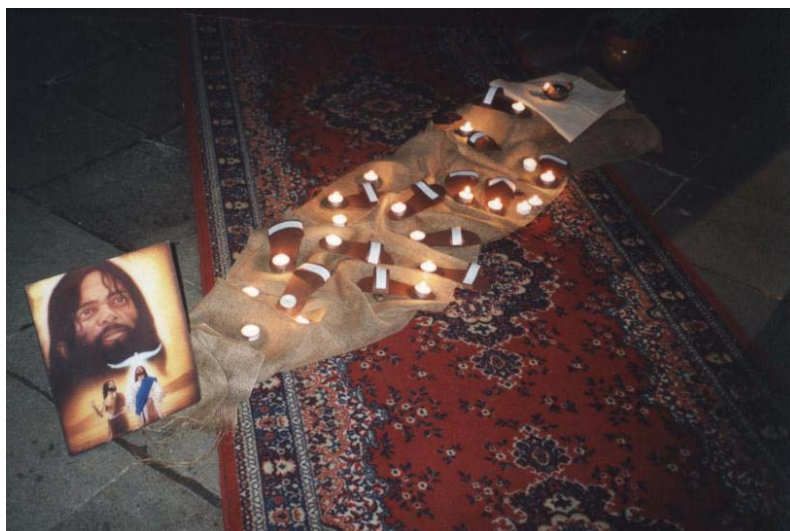
Průběh setkání:

Čtení z Písma svatého:

Jan Křtitel (Mk 1,1-8)

Vlastní zpověď:

Po zpovědi každé z dětí spálí list s napsanými hříchy v nádobě, která je umístěna v zadní části kostela. Před oltářem zapálí od paškálu svoji svíci na „stopě“, kterou dostal od zpovědníka, a umístí ji na cestu vedoucí k od obrazu Jana Křtitele k paškálu (viz obr. 12) a odebere předmět (kámen, střep, větévku...), kterou na začátku na tuto cestu položil, pak se vrátí na své místo v lavici.

Obrázek 12

Obrázek 13

4.3 *Kající bohoslužby v době postní*

4.3.1 *Ježíš zemřel a přinesl nový život*³⁶

Následovat Krista znamená dávat svůj život Kristu (ztratit život pro Krista), podobně jako Kristus dává svůj život a podobá se pšeničnému zrnku. Obrazu pšeničného zrna, které umírá v temnotě země, aby mohla ke světlu vyrůst rostlinka, odpovídá obraz našeho života, kdy je potřeba nechat „zemřít“ náš hřích a růst k Bohu.

Pomůcky:

Hnědý kruhový šátek, čtyři hnědé šátky, hlína, miska se zrním, klasy, chléb zabalený v bílém šátku, velká svíce, miska s jarním osením, sešit s průběhem kající bohoslužby, kartička s obrázkem kříže a zrna.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem nebo na místě, kam je dobře vidět, předem rozložíme hnědý kruhový šátek, kolem něho do tvaru kříže rozložíme čtyři hnědé šátky. Do středu hnědého kruhového šátku nasypeme hlínu.

Průběh setkání:

Čtení z Písma svatého:

Ježíš zemřel a přinesl nový život (J 12,20-33)

Vlastní zpověď:

Shromáždíme se kolem obrazu před oltářem.

Do obrazu před oltářem položíme miskou ze zrna. Každé dítě si vezme jedno zrníčko a prohlédne si je. Můžeme vyzkoušet, jak je zrno tvrdé tím, že ho vší silou zmáčkne mezi palcem a ukazováčkem.

Zrno je tak tvrdé a silné, že po něm zbyla stopa. Zem, kterou máme v obrazu, je tichá, čekající, připravená. Když takové zrno padne do země, začne se proměňovat. V tichu a ve tmě se v něm po nějakém čase začne probouzet ukrytá síla. Je to síla proměnit se v rostlinu, síla růst vzhůru ke světlu a žít.

Děti jedno po druhém položí každý své zrno do hlíny na hnědý kruhový šátek. *V nepatrném obyčejném zrně je ukryta veliká síla, která se probudí, když padne do země. Je to síla k životu, který chce růst ke světlu a nést plody.*

Dále vezmeme do rukou klasy, které opět dětem rozdáme. Prohlédneme si je a zkusíme spočítat jednotlivá zrnka v klasu, pak děti jedno po druhém odloží klasy na hnědý šátek po jeho vnějším obvodu do tvaru kruhu (viz obr. 14).

Mezitím položíme do obrazu ošatku s chlebem

Vidíme hlínu, pšeničná zrna.

Vidíme klasy a v nich další zrna.

Vidíme chléb.

³⁶ Námět zpracován podle: HAVEL, T. C.; MUROŇOVÁ, E. *Kříž života. Metodika ke katechezím v postní a velikonoční době.* s.199-219.

Chléb je důležitý pro život. Chlebem lidé nazývají i další věci důležité pro život. Chlebem může být zdraví, přátelství, domov, radost. Děti mohou jmenovat další věci, které lidé potřebují k životu.

Abychom také my mohli žít a přinášet užitek je potřeba odložit hřích.

Děti vykonají individuální zpověď. Od zpovědníka dostane každý obrázek pšeničného zrna a kříže (viz obr. 16).

Po zpovědi se shromáždíme kolem obrazu:

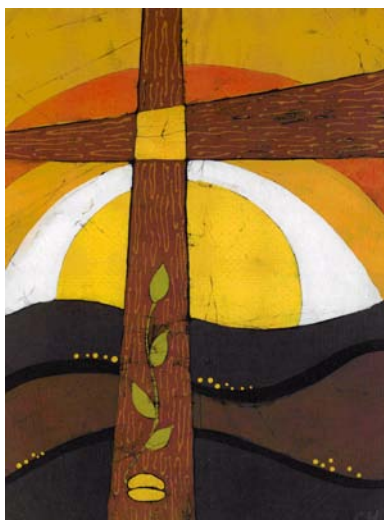
Zapálíme svíci, postavíme ji do horní části obrazu. *Jestliže pšeničné zrno nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře-li však, vydá mnohý užitek.* Do obrazu přidáme zelené osení (viz obr. 15, 17).

Obrázek 14

Obrázek 15

Obrázek 16

Obrázek 17

4.2.2 Skutečnost nového života³⁷

To, co v nás neumírá, nemůže přijmout nový život.

Pomůcky:

Hnědý kruhový šátek, trnová koruna, paškál, plakáty s textem.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem nebo na místě, kam je dobře vidět, rozložíme hnědý kruhový šátek.

Průběh setkání:

Čtení z Písma svatého:

Skutečnost nového života (Ef 4,23-32)

Meditace nad křížem a našimi hříchy

Bůh je milosrdný a milostivý, shovívavý a plný lásky, je náš Otec, který nás přijímá s otevřenou náručí, když se k němu vracíme.

Nyní předstoupí jednotlivé děti s plakáty a postupně přečtou příslušný text, po krátké chvíli pokračují modlitbou. Plakát pak položí na hnědý kruhový šátek.

Každé ze sedmi dětí představuje symbolicky jeden hřích nebo slabost. Přicházejí postupně před oltář a každé drží v ruce plakát, na kterém je napsáno to, co představuje. Po příchodu čte dítě příslušný text, po krátké chvíli pokračuje modlitbou. Modlitba je napsána na zadní straně plakátu. Mezi jednotlivými texty je krátký zpěv.

Zpěv: AVE CRUX (Buď zdrav, kříži, naděje jediná)

Na závěr kněz připevní trnovou korunu a pronese modlitbu (viz obr. 20).

Vlastní zpověď:

Po zpovědi každý spálí list s napsanými hříchy a pak se vrátí na své místo v lavici.

Po zpovědi se shromáždíme kolem obrazu:

Doprostřed (v místě trnové koruny) postavíme rozsvícenou svíci – paškál (viz obr. 21).

Modlitba:

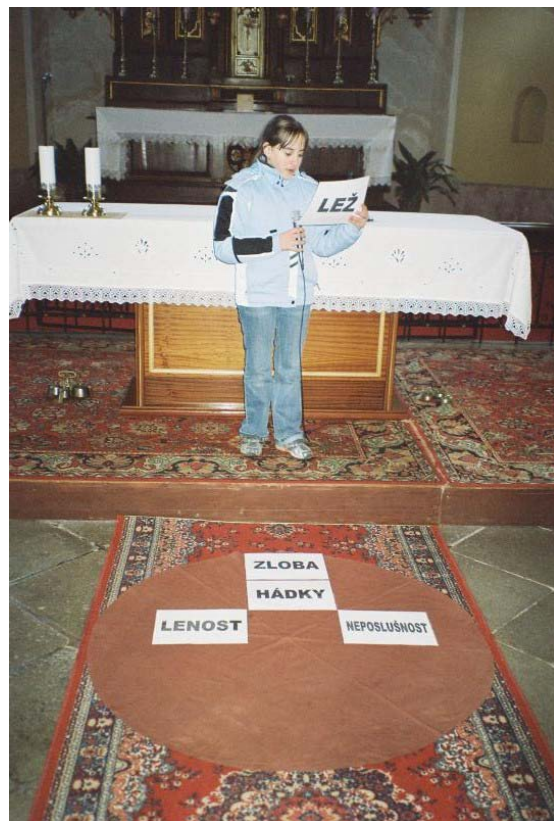
Svatý Bože, ty ses nad námi smiloval a obnovil v nás obraz svého Syna; dej, ať vydáváme svědectví o tvé lásce, která se na nás zjevila v tvém odpuštění. Skrze Krista, našeho Pána.

---

³⁷ Srov. FIALOVÁ, V. *Náměty k prožití postní doby*. [online].

Obrázek 18

Obrázek 19

Obrázek 20

Obrázek 21

Závěr

Zpracováním tohoto tématu obohatilo zejména mne. Zjistila jsem, že takovýto způsob slavení svátosti smíření je pro děti nejen citlivý, ale především lépe vnímají uzdravující sílu Boží lásky, stávají se otevřenější a jejich radost je zcela viditelná.

Větší potíže s přijetím tohoto způsobu slavení jsem měl ze strany některých rodičů. Na začátku přípravy ke svátosti smíření a eucharistie dostali rodiče harmonogram jednotlivých setkání. Určité nepochopení a rozpaky způsobil již používaný název: svátost smíření, kdy většina rodičů nevěděla, že se jedná o zpověď. Také pro ně byla „novinkou“ příprava ke svátostem konaná na faře a oddělená tak od výuky náboženství ve škole. Velmi mi také pomohla zpětná reakce rodičů, kdy kladně ohodnotili další možnosti slavit svátost smíření v době postní a adventní touto formou. Vzhledem k tomu, že někteří z nich nejsou pravidelnými návštěvníky bohoslužeb, ocenili především pozvánku zaslanou jejich dětem.

Myslím si, že tato cesta slavení svátosti smíření je pro dnešní dobu zcela adekvátní a přínosná. Samozřejmě situace v každé farnosti je zcela odlišná, záleží na mnoha aspektech a je potřeba k tomuto také přihlížet.

Seznam použitých zdrojů

Bible a církevní dokumenty

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-082-6.

Kodex kanonického práva. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

Reconciliatio et paenitentia. Posynodální apoštolská adhortace Jana Pavla II. o smíření a pokání v dnešním poslání církve z 2.12.1984. Praha: Zvon, 1996.

Sacrosanctum Concilium. Konstituce o posvátné liturgii z 4. prosince 1963. Praha: Zvon, 1995.

Literatura

ADAM, A. *Liturgika: Křesťanská bohoslužba a její vývoj.* Praha: Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-420-1.

ALBERICH, E. et al. *Katechetika.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-382-6.

AUGUSTYN, J. *Svatost smíření.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-532-2.

BLECHSMIDT, M. et al. *Dnes budu tvým hostem: Metodika pro přípravu dětí mladšího školního věku ke svátosti smíření a svátosti eucharistie.* Jiří Brauner: Kartuziánské nakladatelství, 2007. ISBN 80-86-953-08-4.

DONGHI, A. *Hle, všechno tvořím nové.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-192-574-8.

GIGLIONI, P. *Svatost Krista a církve.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-115-7.

HAVEL, T. C. et al. *Kříž života: Metodika ke katechezím v postní a velikonoční době.* Jiří Brauner: Kartuziánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-86953-72-4.

HERCIKOVÁ, P. E. *Křesťanská výchova dětí.* Praha: Pastorační středisko při AP, 2002. ISBN nevedeno.

McMANUS, J. *Uzdravující síla svátostí a modlitby.* Praha: Pastorační středisko při AP, 1995. ISBN nevedeno.

MUCHOVÁ, L. *Náboženská edukace v současné společnosti.* Ružomberok, 2007. Habilitační práce, Katolícka univerzita v Ružomberoku. Pedagogická fakulta.

MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky.* 2. přeprac. vyd. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 1994. ISBN nevedeno.

NOUWEN, H. J. M. *Návrat ztraceného syna*. Praha: PAULÍNKY, 2001. ISBN 80-86025-29-2.

ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-547-4.

SALVOLDI, V. *Bůh je větší než tvé srdce: O svátosti smíření trochu jinak*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7195-201-5.

ZERHAU, L. *Svátostné pokání v různých liturgických tradicích*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003. ISBN 80-86715-07-8.

Další literatura

ANGE, D. *Odpuštění. Pramen uzdravení*. Praha: PAULÍNKY, 2005. ISBN 80-86025-8-5.

KUNETKA, F. *Slavnost našeho vykoupení*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-184-X.

RICHTER, K. *Liturgie a život*. Praha: Vyšehrad 1996. ISBN 80-7021-140-7.

SANDE, K. *Cestou usmíření*. Praha: Návrat domů 2004. ISBN 80-7255-091-8.

Periodika

Acta Curiae Episcopalis Bohemobudvicensis 4/1992.

Elektronické zdroje

FIALOVÁ, V. *Náměty k prožití postní doby. Katechetický věstník 8/1995-96* [online]. Brno: Katechetické centrum Biskupství brněnského [cit. 2011-03-28]. Dostupné na WWW: <http://www.biskupství.cz/soubory/Postní_doba/meditace_hříchů.DOC>.

Seznam zkratk

ACEBB – Acta Curie Episcopalis Bohemobudvicensis
CIC – Kodex kanonického práva
SC – Sacrosanctum Concilium

Seznam příloh

Příloha I. Pozvánka pro děti ke svátosti smíření
Příloha II. Kající bohoslužba pro děti - sešitek s průběhem kající bohoslužby
Příloha III. Meditační obrazy k podoběnství o marnotratném synu
Příloha IV. Meditace nad křížem – postní kající bohoslužba

Přílohy

Příloha I. Pozvánka pro děti ke svátosti smíření

Připravte cestu Pánu“, volal Jan Křtitel.

To je výzva pro každého z nás, tedy i pro tebe. Advent je doba přípravy, kdy máme nachystat a vyzdobit nejen své domovy, ale především svá srdce, připravit cestu do svého srdce pro narození Ježíše. Díky našemu chování a jednání jsou naše srdce často plná „harampádí“, které je také potřeba před Vánoci „uklidit“.

Ráda bych tě proto pozvala na bohoslužbu svátosti smíření – zpověď, která proběhne **v pátek 17. prosince 2010 ve 15.30 h. v kostele v Lišově.**

Najdi odvahu a přijď opět zakusit radost z Božího odpuštění a milosrdné lásky, která ti dává možnost nového začátku. (Pokud nejsi místní a máš problém se dostat do Lišova, domluv se s rodiči nebo dej vědět a já tě mohu vyzvednout a pak opět dovézt zpět domů.)

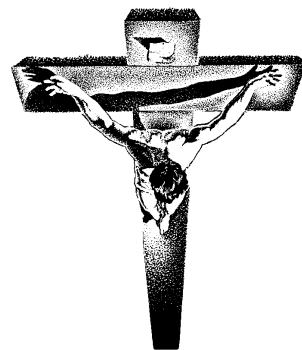
Na setkání s tebou se těší P. J. Doležal, Judit, ale především Bůh, aby mohl uzdravit tvé srdce od hříchů.

Všechny moc zdravím Judit
mob.:

Ahoj kluci a děvčata,

je to už možná rok, dva nebo více, co jste přijali poprvé do svého srdce Pána Ježíše při svatém přijímání. Pán Ježíš tě má rád a touží stále k tobě přicházet a být posilou ve tvém životě.

Je před Velikonocemi, na Zelený čtvrtek si budeme připomínat události Poslední večeře, kdy nám Ježíš dal veliký dar, sám sebe – Eucharistii. Velikonoce jsou také doba, kdy se mám zamyslet nad svým chováním a jednáním vůči sobě, druhým lidem (rodičům, kamarádům...) a také Bohu. Protože každý děláme chyby, je potřeba se s druhými i s Bohem smířit.

Ráda bych tě proto pozvala na bohoslužbu svátosti smíření – zpověď, která proběhne ve **středu 1. dubna (a není to apríl ☺) 2009 ve 14.30 v kostele v Lišově.**

Pokud nejsi místní a máš problém se dostat do Lišova, domluv se s rodiči nebo dej vědět a já tě mohu vyzvednout a pak opět dovézt zpět domů.

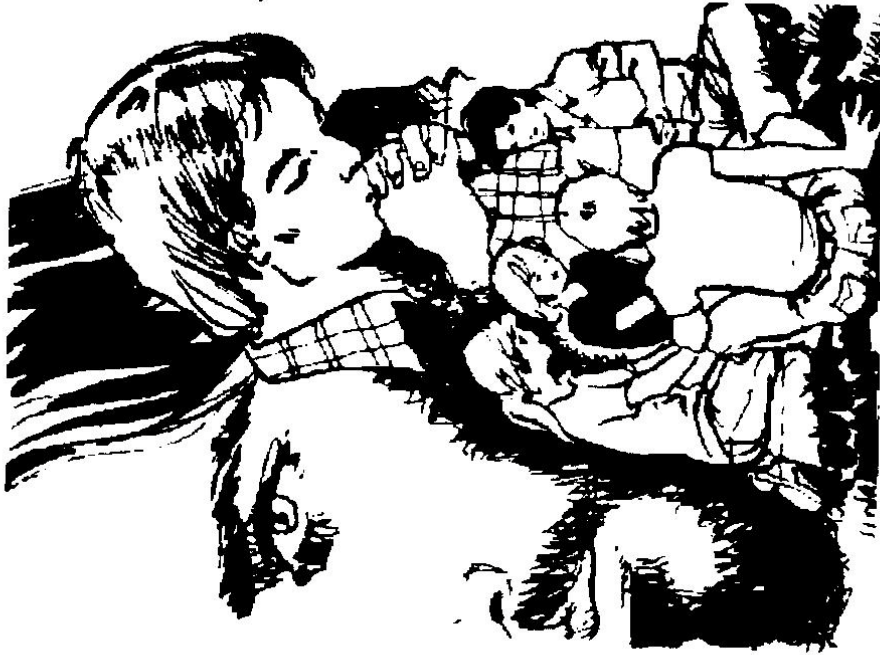
Na setkání s tebou se těší P. J. Doležal, s. Judit, ale především Pán Ježíš, aby mohl uzdravit tvé srdce od hříchů.

Všechny moc zdravím Judit

Úžasný zpěv: Úžasná láska

G E^m C D⁷
 1. Jak ú-žas - ná mu - sí ta lá - ska býl,
 G E^m C D⁷
 co přišla k nám o vše se roz-dě - lit,
 G E^m C D⁷
 dát no-vou vlá - hu poušti spá - le - né,
 G E^m C
 při - blí - žit nám ne - be tak
 D⁷ Fine E^m A^m17 D⁷
 vzdá - le - né. *DC al Fine*

2. Svou slávy říš opustil kvůli nám,
nemusels jít, a přece chtěl jsi sám,
tvář přátelskou jsi nikde neviděl,
když proklínán jsi k popravišti šel.
3. Tam místo nás život jsi položil,
vrátil ses zas, abys ho rozmnožil,
vim, abych já moh' věčný život žít,
musel můj Pán tou cestou kříže jít.

...navratte se ke mně celým srdcem...

JL 2, 12

Bohoslužba svátosti smíření

Ústupní zpěv: Připravujte cestu

1. O - te - vše - te brá - ny hra - deb ka - men - ných,
 o - te - vše - te brá - ny hra - deb sr - dí - cí sv - ých,
 o - te - vše - te, a - by mo - li - dí.
 Ne - ch - te vš - eho, ne - ch - te o - bav, sta - ro - stí,
 při - pra - vuj - te ces - tu je - ho krá - lov - ství,
 při - pra - vuj - te ces - tu, a - by ve - jít mo - hl slá - v - y Krá - le,
 R: To kvů - li Krá - li, Krá - li, při - prav
 kaž - dý ces - tu, ces - tu svou, to kvů - li
 Krá - li, Krá - li, na - prav
 kaž - dý ces - tu, ces - tu kř - v - ou, ces - tu z - lo - u.

Následuje:

Kněz: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého
 Všichni: Amen

- *přivítání a uvedení do Liturgie*

Modlitba:

Bože, odpusť nám milostivě všechny naše viny a
 vysvobod' nás z pout hříchů, abychom ti s ochotným srdcem
 svobodně sloužili. Skrze Krista, našeho Pána.

Všichni: Amen

Žalm 85 (střídá se lektor a všichni)

Odpověď žalmu:

Pane, ukaž nám své milosrdenství!

Kéž mohu slyšet, co mluví Hospodin, Bůh:
 jistě mluví o pokoji pro svůj lid
 a pro své svaté.

Jistě je blízko jeho spása těm,
 kteří se ho bojí,
 aby sídlila jeho velebnost v naší zemi.

Milosrdenství a věrnost se potkají,
 políbí se spravedlnost a pokoj.
 Věrnost vypučí ze země,
 spravedlnost shlédne z nebe.

Hospodin též popřeje dobro a naše země vydá plody. Spravedlnost bude ho předcházet a spása půjde mu v patách.

Čtení z knihy proroka Joela:

Nyní tedy, je výrok Hospodinův, navraťte se ke mně celým srdcem, v postu, pláči a nářku. Roztrhněte svá srdce, ne oděv, navraťte se k Hospodinu, svému Bohu neboť je milostivý a plný slitování, shovívavý a nejvyšší milosrdný. Jímá ho lítost nad každým zlem. Kdo ví, nepojme-li ho opět lítost a nezanechá-li za sebou požehnaní, a zase budou obětní dary a úlitby pro Hospodina, vašeho Boha. Trubte na polnici na Sijónu, uložte púst, svolajte slavnostní shromáždění! Shromážděte lid, posvěťte sbor, sezvěte starce, shromážděte pacholátka i kojence, ať vyjde ženich ze svého pokojíku a nevěsta ze své komůrky. Ať mezi chrámovou předsíní a oltářem pláčou kněží, sluhové Hospodinovi, ať prosí: „Ušetři, Hospodine, svůj lid, nevydávej své dědictví potupě, ať nad nimi nevládnou pronárody. Proč se má mezi národy říkat: »Kde je jejich Bůh?« Horlivě se ujme Hospodin své země a se svým lidem bude mít soucit.

Joel 2, 12-18

Sedneme si a poslechneme si hromádu (promluvu).

Po hromádě celebrant (kněz) uvede přímluvy:

Kristus se ve své nekonečné lásce dobrovolně vydal na smrt, aby zahladil naše hříchy a vykoupil celý svět. Proto v něho složme všechnu svou naději a s důvěrou se modleme:

Žpěv: MISERICORDIA DOMINI, IN AETERNUM CANTABO.

- Znič naši špatnost, kterou si navzájem ubližujeme, a dej, ať nás přemůže a zachrání tvé milosrdenství.
- Ty nás učíš, že hřích proti bratřím je hříchem proti tobě, odpusť nám, Pane.
- Dej, ať si láskou, povzbuzením i modlitbou vzájemně pomáháme k pravému obrácení.
- Dej, ať si uvědomíme, jak veliká je tvoje láska k nám, abychom se naučili odpouštět a opravdu milovat své bratry.
- Shlédni na všechny, kteří tě opustili pro naše hříchy a pro náš špatný příklad, a dej, ať se k tobě vrátí a žijí v tvé lásce.
- Naplň nás radostí z odpuštění našich hříchů, a dej, ať skrze tebe žijeme nový život.
- Pomož nám odložit všechno staré a špatné. Dej, ať skrze tebe žijeme nový život.
- Pane Ježíši, lékáři těla i duše, uzdrav rány, které nám způsobil hřích. Dej, ať tvá milost nepřestává být naším lékem a ochranou.

Vlastní zpověď:

Každé dítě dříve než se vyzpovídá, si vezme před oltářem jedno černé srdce.

Po zpovědi každé z nich spálí list s napsanými hříchy, zapálí svíci od paškálu na svém „novém srdci“ které dostal od zpovědníka a položí ji do velkého srdce před oltářem, pak se vrátí na své místo v lavici.

Po skončení zpovědi píseň: Čistá jak studánka

Čistá, čistá, čistá, jak studánka,
duše, co se třásla hřích, čistá, čistá,
čistá, jak studánka, jasná, jak napadlý sníh.
I. Do našich srdcí tě zvem,
hřích Pa-ne od-ha-zu - jem. Po-moz at' či-sté, či-sté,
průzračné studánky vrátí se na na - ší zem.

2. Láska to je tvoje zbraň,
tou děti, Ježíši, chraň,
ať naše duše jsou jak voňavé zahrady,
ne jako zemdělná pláň.

3. Láska to je tvoje zbraň,
tou naše rodiče chraň,
ať jejich duše jsou jak voňavé zahrady,
ne jako zemdělná pláň.

4. Ježíši, dej nám svou zbroj,
když ďábel začíná boj,
i každé drobné drobné zranění
prosíme rychle nám zhoj.

Po zpěvu se všechny děti sfromáždí kolem velkého srdce.

Otče náš

(při modlitbě budou všechny děti kolem velkého srdce)

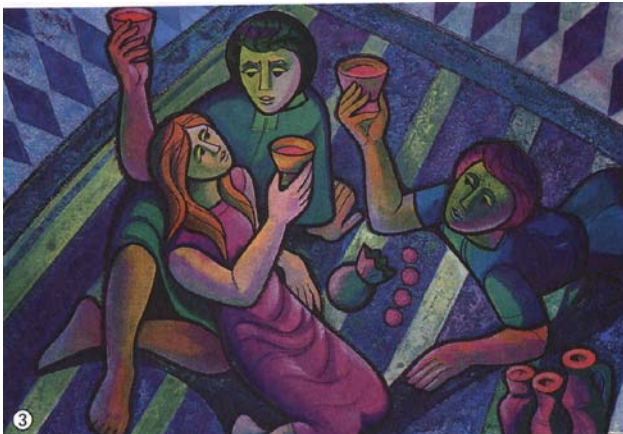
Pozdravení pokoje

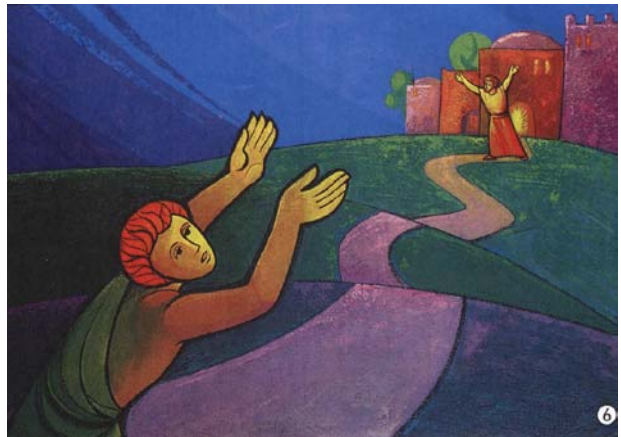
Následuje modlitba:

Svatý Bože, ty ses nad námi smiloval a obnovil v nás obraz svého Syna; dej, ať vydáváme svědectví o tvé lásce, která se na nás zjevila v tvém odpuštění. Skrze Krista, našeho Pána.

Příloha III. Meditační obrazy k podobenství o marnotratném synu

Příloha IV. Meditace nad křížem – postní kající bohoslužba

1. ZLOBA

Vypravěčka:

Dnes mám špatný den.
Nemohu být stále příjemná.
Nedovedu stále dělat jen to, co chtějí dospělí.
Dnes mě všechno zlobí. Mám vztek. Křičím.
Nechci pracovat, nechci si hrát.
Dospělí říkají, že zlobím.
Já bych chtěla být hodná, ale dnes to nejde.

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Dobrý Bože, dnes mi není dobře.
Ty mi rozumíš.
Ty mě máš rád - i s mojí špatnou
náladou.
Zítřka to bude určitě lepší.
Pomoz mi, abych uměla být zase
veselá
a milá ke všem lidem. Amen.

2. HÁDKY

Vypravěč:

Pohádal jsem se s kamarádem.
Chce být ve všem první.
Řekl jsem mu:
Jsi hloupý, s tebou si už nikdy nebudu hrát.
Vyplázl na mě jazyk a utekl domů.
Šel jsem domů pěkně naštvaný.
Teď sedím doma a nevím, co mám dělat.

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Dobrý Bože,
myslím, že se ti také nelíbí, když se
hádáme.
Chceš, abychom na sebe byli hodní.
I já bych chtěl, abychom si zase spolu
mohli hrát.
Mám se svého kamaráda zítra zeptat,
jestli si se mnou bude zase hrát?
Pomoz mi, abych to dokázal. Amen.

3. LENOST

Vypravěčka:

Jsem sama doma.
Tatínek a maminka jsou ještě v práci.
Teď tu byla moje kamarádka,
abych s ní šla na mši svatou.
Ale mně se teď nechce.
Za chvíli bude v televizi pěkný film.

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
odpusť mi, že jsem dala přednost
televizi a své lenosti před Tebou.
Ty víš, jak jsem slabá a často lenivá,
pomoz mi přemáhat lenost. Amen.

4. NEPOSLUŠNOST

Vypravěč:

Dnes byla u nás tichá domácnost.
Zavinil jsem to já.
Nechtěl jsem tátu poslechnout,
a kvůli mně se naši pohádali.
Já je mám ale oba rád.
nechci, aby u nás bylo smutno.

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
tobě mohu říkat všechno, co mě tíží.
Ty mě slyšíš a rozumíš mi.
Věřím, že jsi se mnou a že mě máš
rád.
Prosím Tě za své rodiče,
odměň je za to, co pro mě dělají.
Pomoz mi, aby kvůli mně nebyly u
nás doma hádky.

5. LEŽ

Vypravěčka:

Dnes, když jsem byla ve škole,
tak jsme si s kamarádkami povídaly.
Já jsem si začala hrozně moc vymýšlet,
abych se před nimi vytáhla.
Lhala jsem!

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
teď si uvědomuji, jak jsem
kamarádkám lhala.
Moc mě to mrzí.
Prosím tě, odpusť mi to.
Dej mi sílu, abych se zítra děvčatům
omluvila
a řekla, jak to skutečně je. Amen.

6. HNĚV

Vypravěč:

Včera jsem byl na hřišti.
Zahráli jsme si s klukama fotbal.
Ale po fotbale jsem se s jedním kamarádem
pořádně popral.

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Dobrý Bože,
nechtěl jsem ho zbít,
ale když on tak provokoval
a stále se mi vysmíval.
Vím, neměl jsem to dělat.
Odpusť mi to, prosím.
Budu se snažit ovládnout svůj hněv.
Pomoz mi, abych to dokázal. Amen.

7. STRACH

Vypravěčka:

Dneska jsem udělala něco špatného.
Mám strach, že mě budou rodiče hubovat.
Co když mě přestanou mít rádi?

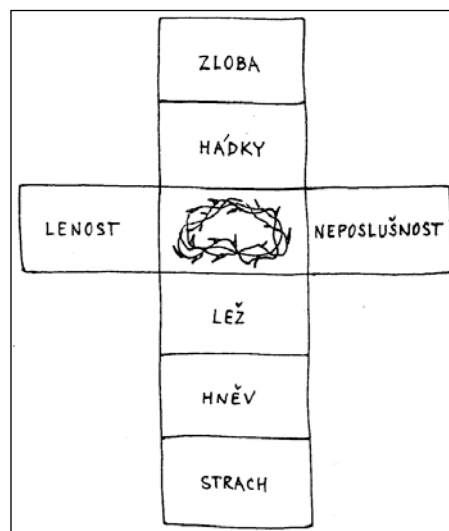
(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
ty víš, že bych chtěla dělat všechno
dobře,
ale vždycky se mi to nepodaří.
Ty jsi dobrý a vždycky mi odpouštíš.
Pomoz mi, abych se dovedla rodičům
ke své chybě přiznat
a aby bylo zase všechno v pořádku.
Amen.

Závěrečná modlitba:

Bože, náš nebeský Otče,
tys poslal na svět svého Syna,
abychom měli věčný život.
On nám dal příklad,
přišel, aby sloužil, žil mezi námi.
A nesl kříž všech lidí.
Nauč nás jeho trpělivosti,
nauč nás jít jeho cestou,
která vede k tobě a k lidem.
Dej nám k tomu sílu a odvahu.

ABSTRAKT

DOUBKOVÁ, L. J. *Slavení svátosti smíření s dětmi a příklady kajících bohoslužeb.*

České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Z. Demel.

Klíčová slova: Kající liturgie, pokání, svátost smíření, vývoj svědomí, kající bohoslužba pro děti

Bakalářská práce ze stručně zmiňuje o počátcích kající liturgie, praxi pokání a výzvě po vnitřním obrácení ve Starém zákoně, ustanovení svátosti smíření v Novém zákoně a vývoji kající praxe až do současnosti. Dále se práce zaměřuje na pokání dětí, vývoj svědomí a jejich výchovu ke svátosti smíření. Ve sledovaných farnostech popisuje jak společné slavení svátosti smíření vnímají rodiče, děti a praxi kajících bohoslužeb dnes. V praktické části jsou uvedeny příklady kajících bohoslužeb s využitím dramatických či výtvarných prvků, které proběhly v těchto farnostech. Tyto příklady kajících bohoslužeb jsou pak zaměřeny na slavení první svátost smíření, ale také na dobu postní a adventní.

ABSTRACT

DOUBKOVÁ, L. J. *Observing Sacrament of Reconciliation with Children, and Examples of Penitential Services.*

České Budějovice 2011. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Thesis supervisor: Z. Demel.

Keywords: penitential liturgy, penance, sacrament of reconciliation, conscience development, penitential service for children

The bachelor thesis briefly refers to the origins of penitential liturgy, penance practice and the appeal on inner upturn in the Old Testament, establishment of the sacrament of reconciliation in the New Testament, and development of the penance practice to the present. The thesis also focuses on the penance of children, their conscience development and upbringing with respect to the sacrament of reconciliation. It describes how parents and children perceive joint observance of the sacrament of reconciliation, and the current practice of penitential services in the monitored parishes. The practical part shows examples of penitential services utilizing features of drama and visual arts, which took place in these parishes. These examples of penitential services are focused on the observance of the first sacrament of reconciliation and also on the period of fasting and Advent.